

*SKRÄCKEN tar sig in på scenen!
Filmens främste fixare
Svensk enmansmusikal prisas i USA*

Systemet fungerar inte för fri scenkonst

SISTA MÅNDAGEN I SEPTEMBER kallade Teaterförbundets regionråd i Stockholm till möte. Rubriken var "Finns det en framtid för den fria scenkonsten i Stockholm?" Bakgrunden var att flertalet fria professionella teatergrupper, både för barn och vuxna, fått bakläxa på sin ansökan till Kulturförvaltningen i Stockholm. Beskedet var att man skulle söka för sin programverksamhet, i praktiken pjäs för pjäs. Inte heller kunde man få pengar för hyra och löpande utgifter. På kort tid (fem dagar) ska teatrarna korrigera och komplettera sin ansökan, är budskapet.

Låt oss gå lite tillbaka i tiden: Hösten 2011 beslutade Kulturnämnden om nya riktlinjer för stöd till den fria scenkonsten i Stockholm. Redan då var regionrådet och Teaterförbundet centralt, mycket kritiska. Den nya stödformen riskerade att inskränka den konstnärliga friheten genom en detaljstyrning från kulturförvaltningen samtidigt som den hotade att dränka verksamheterna i administration.

Sedan årsskiftet har de nya riktlinjerna trätt i kraft och vi kan bara konstatera att våra farhågor har besannats. Många hörde av sig till förbundet och vi kallade tillsammans med regionrådet i Stockholm till möte. Det kom mer än 60 verksamma personer inom den fria scenkonsten, representerande 25 teatrar! Känslan av solidaritet och kampvilja var stark och alla närvarande innehar en stor kompetens om sina verksamheter. En kompetens som nu ifrågasatts. Från kulturstrategen på kulturförvaltningen kan man höra att de "inte satt sig in i det här systemet, de är inte intresserade, de har inte förstått det här".

Sanningen är, påstår jag, att detta system inte fungerar för de fria teatrar som har en löpande verksamhet över åren och som dessutom har en lokal med hyra att betala. Även Teatercentrum har reagerat och beskriver i sin protest det omöjliga i att med denna stödordning kunna anställa skådespelare och andra yrkesgrupper med ett seriöst och långsiktigt arbetsgivaransvar.

Vid samtal med ansvariga på kulturförvaltningen får jag informationen att det uppstått två fel i brevet till teatrarna. Man kan visst söka anslag för ett års verksamhet och man kan visst söka anslag för hyra. Detta ska korrigeras och alla de fria teatrar ska nu informeras om detta. Det budskapet är jag gärna med om att sprida.

Men faktum kvarstår: den stödordning som infördes 2011 passar inte för den fria professionella scenkonst som arbetar med ett längre perspektiv. "Nu sätts vår repertoar av Stockholms kulturförvaltning" sa en av de deltagande vid mötet. Det måste finnas en rimlig möjlighet att planera repertoar, anställa personal och ges möjlighet att utvecklas och pröva nya arbetsformer. Ett fungerande system ska bygga på konstnärlig frihet, transparens och långsiktighet.

Så långt Stockholms stad. Sedan sist har också årets kulturbudget presenterats. Denna präglas av avsaknaden av en offensiv scen- och filmpolitik som utvecklar våra områden och har en trovärdig finansiering. Det är hög tid att planera för en ny filmpolitik med konstnärligt fokus och ett anslagssystem för scenkonsten som ger både institutioner och den fria scenkonsten framtidstro och utvecklingsmöjligheter.

Positivt är dock att regeringen äntligen agerat för att få till en lösning på pensionsfrågan. Beskedet att arbetsmarknadens parter nu kan börja förhandla fram ett pensionsavtal på kollektivavtalsgrund är glädjande. Även beskedet att pensionspengarna kommer att stanna kvar i systemet är positivt.

Däriigenom skapas förutsättningar för parterna att skapa ett pensionssystem anpassat till en frilansarbetsmarknad och olika yrkesgruppers behov av särlösningar. Men då krävs det att staten och arbetsgivarna inte styr de pensionsavsättningar som nu görs till andra ändamål. Pengarna ska också efter övergången till en helt kollektivavtalsreglerad ordning användas för pensioner, löner och andra insatser för de yrkesgrupper för vilka de nuvarande premierna betalas.

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: THÉRÈSE BRUNNANDER

FOTO: SÖREN VILKS

Scen & film – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med åtta nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.

Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Jaan Kolk**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Annicka Istemo, Gert Lundstedt, Kristian Pohl**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Frida Beckman,**

Mireille Bergenström, Eleonor Fahlén, Jens Karlsson,

Jaan Kolk, Minna Krook, Martyna Lisowska Söderberg.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Mia Lagerbäck Tel: 08-545 160 72.

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2013.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

Innehåll nr 7-2013

6 KULTURBUDGETEN

Regeringen ger otydliga direktiv med pensionspengar.

9 PROTESTER MOT NYA PROJEKTSTÖDET I STOCKHOLM

Kritik mot att projektstödet inte tar hänsyn till frigruppernas historia.

12 ÅRETS GULDMEALJÖR UTSEDD

Inga Landgré prisas för utomordentlig konstnärlig gärning.

14 SKRÄCKEN SMYGER SIG IN PÅ SVENSKA SCENER

Scen & film möter Sveriges skräck-Guru: Rikard Lekander.

18 HAN HITTAR PLATSENS FILMISKA MAGI

Platschef Alexander Jönsson gör det omöjliga möjligt

24 KULTURPOLITIK I FOKUS

Scen & film tar pulsen på Folkpartiet inför valet.

26 ENMANSMUSIKALEN "WILLIAM" PRISAS I NEW YORK

29 KRÖNIKA: LISA LANGSETH

Varför pratas det så lite om själva filmkonsten?

36 CHEFER BYTER POSTER

Nästa nummer kommer den 4 december

Presstopp den 15 november

14 Staffan Göthe i Necronomicon. Foto: Sören Vilks

12 Inga Landgré. Foto: Kristian Pohl

18 Från inspelningen av Pojken med guldbyxorna. Foto: Ola Kjelbye

26 Jonas Nerbe i den nyskrivna musikalen "William".
Foto: Andreas Boonstra

Lesley Leslie Spinks

Namn: Jenny Nordberg.

Ålder: 31 år.

Yrke: Scenograf och kostymdesigner.

Aktuella uppdrag: "The extended version of nothing" på Skånes dansteater och "Jag, jag, jag" på Regionteater Väst Dans.

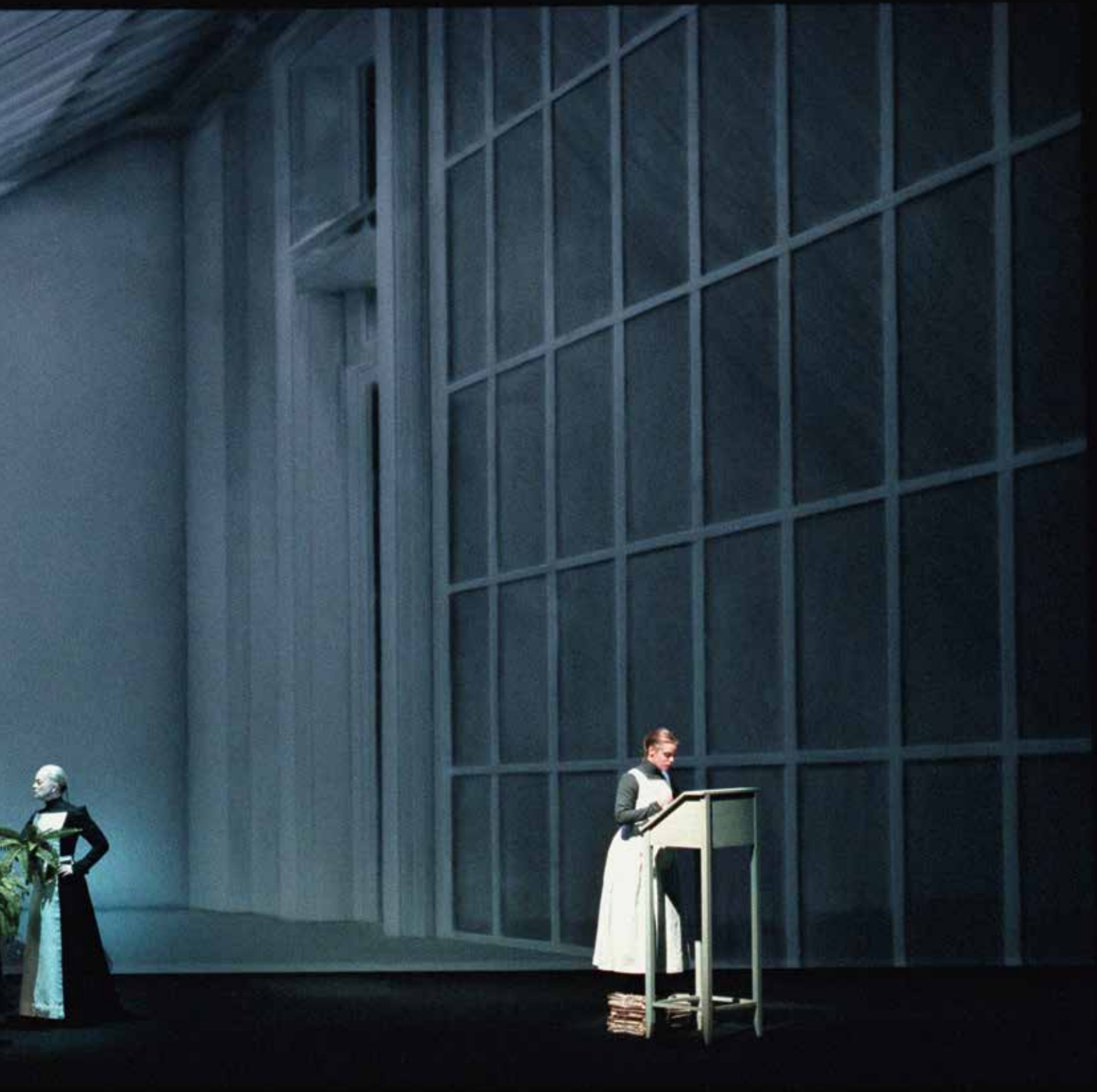
Kulturopplevelse som inspirerat:

Michael Thalheimer uppsättning av "Kasimir och Karoline" på Dramaten. Ser nu fram emot att se hans nya uppsättning av Woyzeck på samma teater. Måleri, och särskilt barockmåleri inspirerar mig.

Stringent blandning

ROBERT WILSONS UPPSÄTTNING av Strindbergs "Ett drömspel" 1998 på Stockholms stadsteater var en hisnande scenkonstupplevelse för många, inte minst för Jenny Nordberg. Det blev en avgörande händelse och startskottet till att hon valde att utbilda sig till scenograf och kostymdesigner.

– Alla komponenter i verket var så starka, Kostymer, ljud, ljus, allt var fulländat i sin perfektion. Så stringent. Jag minns starkt blandningen mellan kultur och natur: kossor, hästar i naturlig

ng av natur och kultur

storlek som fonder och så närvaron av plantorna vi ser i bild.

Wilson fångar "Drömspelet" ypperligt och gestaltar blandningen mellan dröm och verklighet så precist på scen med hjälp av bland annat kontraster och ljussättning. Som i bilden ovan: Där står portvakterskan till teatern och underjorden, svartklädd och vitsminkad med en blomma i sin hand. Och en man sträcker ut handen för att ge näring åt drömmen. Det uppstår ett möte mellan två världar.

– Wilsons uppsättning har präglat mig på många sätt och den fungerar fortfarande som en inspirationskälla för mig. Det finns en särpräglad koncentration i de reducerade uttrycken, som är perfekta. En total hängivenhet i alla moment omgärdar scenen, ett förhållningssätt som påminner om dansen, och om dansarnas kroppskontroll. Minsta fingertopp är viktig.

MAGDALENA BOMAN

Scen & film nr 7 2013 **5**

Iranska regimen tystar aktiva inom filmen

Den svenska skådespelaren och Teaterförbundsmedlemmen Maryam Moghaddam – har fått sitt pass konfiskerat och nekas utresetillstånd från Iran.

MARYAM MOGHADDAM är både svensk och iransk medborgare. Hon bor i Göteborg och har bland annat arbetat på Göteborgs stadsteater och Backateatern.

Senast hade hon en roll i Jafar Panahis film "Closed Curtain" och efter att hon presenterat den på Berlins filmfestival åkte hon tillbaka till Iran i ett familjäreende. På flygplatsen blev hon stoppad av polisen, som tog hennes pass, och nu kan hon inte lämna landet.

Maryam kallades till domstolen, som förklarade att anledningen var att hon varit med i Jafar Panahis förra film "This is Not a Film", något annat fick hon inte veta.

Iran har riktat kritik mot filmfestivalen i Berlin för att de visade "Closed Curtain". Precis som Jafar Panahis förra film "This is Not a Film" spelades "Closed Curtain" in i hemlighet eftersom Iran har gett Jafar Panahi yrkesförbud i 20 år för regimkritisk propaganda.

Maryam har överklagat domstolens beslut, och har väntat i över åtta månader på att få besked.

– Det har förstås varit väldigt svårt under dessa månader. Speciellt eftersom jag inte får jobba här, så lever jag under både

ekonomisk och psykisk press. Jag har inga planer alls i mitt liv. Det enda som fyller mina dagar är att skriva. Jag skriver ett manus, säger Maryam Modhaddam.

– De iranska myndigheternas behandling av Maryam är skamlig. Teaterförbundet stödjer henne i arbetet med att få utresetillstånd. Tills frågan är löst har vi avgiftsbefriat henne i förbundet, säger Anna Carlson, ordförande i Teaterförbundet.

Den välkände iranske regissören Mohammad Rasoulof har också fått sitt pass konfiskerat, efter ett besök i sitt forna hemland. Hans senaste film "Manuscripts dont burn", som handlar om den iranska regimen utövande av censur, ska visas på Stockholms filmfestival i november.

Regissören får nu inte återvända till Tyskland där han numera bor.

MAGDALENA BOMAN

Skriv under uppropet till stöd för Maryam Moghaddam via tidskriften FLMs hemsida: www.flm.nu/2013/09/upprop-for-maryam-moghaddam/

BAROMETERN

När teatern ny publik med skräckteater?

"Ja, skräck kan nog bli ännu mer obehaglig i en teatersalong"

Martin Ibohm, sjukhusclown:

– Ja, kanske. Det är möjligt. Det finns nog en grupp lajvare som vanligtvis inte besöker teatern, men som tycker om skräck och fantasy och kan lockas av att uppleva skräck på teatern. Det finns säkert även andra kulturintresserade som längtar efter att se något nytt. Som sjukhusclown har jag mött tonåringar som är rädda för vitsminkade clown-ansikten, eftersom de sett filmer med hemska clownar i. Själv har jag inte helvitt smink, just för att inte skrämmas. Jag kan tänka mig att det blir ännu mer obehagligt att uppleva skräck i en teatersalong än på film. I en film går det ju att trycka på pausknappen.

"Ja, många frågar sig nog: hur gör man skräck på teatern"

Hanna Pauli, sufflör Dramaten:

– Ja, jag tror att skräck på teatern väcker uppseende. Många frågar sig nog: hur gör man för att uppleva skräck på teatern? Till och med konnässörer av skräckfilm kan nog lockas av att komma och titta. Jag hoppade in på ett genrep som sufflör på Nocronomicon, och det var otäckt nog, eftersom de som står på scen getaltar skräcken med största allvar. Visst kan kraven öka med tilltagande kunskap, men de som är vana vid skräckfilm är nog också medvetna om att film och teater är olika media. Gustav Tengby har ju baserat pjäsen på kända skräckförfattares mytologiska verk, och de som är insatta i dessa tycker nog att det är roligt att komma och titta. För denna nischade värld finns det specifika sällskap.

"Ja, formen är mer visuell än klassisk drama"

Tamina Sundin Dahl, maskör:

– Ja, det tror jag. Det finns de som är lite obekväma med teater och tänker att den är lite fint i kanten. Skräck är ju både poppis och vardagligt nu. Jag tror genren lockar nya grupper, formen är mer visuell än klassisk drama.

Fråga i förra numret:

Vill du se din favoritbok filmatiserad?

Vad tror du?
När teatern ny publik med skräckteater?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

Regeringen otydlig om pensionspengar

Den segdragna pensionsfrågan är närmare en lösning. Men regeringen vill använda pengarna mer fritt än Teaterförbundet.

SCENKONSTPENSIONERNA FÖR anställda på teater-, dans- och musikinstitutionerna tar i regeringens budget ytterligare ett steg mot sin lösning. Frågan har dragits i långbänk sedan 90-talet.

Förra året fick arbetsmarknadens parter: Teaterförbundet och arbetsgivar sidan Svensk scenkonst, i uppdrag av regeringen att hantera ämnet. Men det fanns ett stort frågetecken. Huruvida de runt 200 miljoner kronor som scenkonstinstitutionerna betalar in till Statens tjänstepensionsverk (SPV) också ska användas inom institutionerna.

I årets budget ger regeringen besked om att så blir det. Men med tillägget att "dessa pengar ska avsättas till kvalitetsförstärkningar på scenkonstområdet". Vad som avses med "kvalitetsförstärkningar" framgår inte. Enligt kulturministerns pressekreterare är det något "scenkonstens aktörer får förhandla om".

– Vi är positiva till att pengarna stannar hos institutionerna. Men pengarna menar vi är en del av anställningsvillkoren och ska inte användas för andra ändamål, som till kvalitetsförstärkningar, säger förbundsledningsdirektör Jaan Kolk.

– Vi ställer oss frågande till regeringens uttalande om att använda pengarna till andra ändamål. Vår poäng är att oavsett vad det är så är det fel.

De 200 miljoner kronorna är en del av anställningsvillkoren för de verksamma på institutionerna. Vill man ha ett modernt

system ska de användas för pensioner, löner och andra åtgärder inriktade på de grupper som institutionerna idag betalar för.

– Det är viktigt att ett framtida system fungerar för frilansare och att det tillgodoser behoven för de grupper som idag har särlösningar, det vill säga dansare, sångare, skådespelare och regissörer. Pengarna ska dessutom räcka till karriärutveckling och omställning för dansare och sångare och andra med tidig pensionsavgång.

– Det är ytterst viktigt att pengarna riktas till de grupper som bidrar till det nuvarande systemet.

Staten måste också ta ansvar för övergången, menar förbundet.

– I det nuvarande systemet har vi problem med att pensionerna för sångare och dansare försämras efter 65 år. Ett nytt pensionssystem löser inte de problemen.

Det finns alltså mycket att förhandla om. I budgetpropositionen skriver regeringen att övergången till ett nytt kollektivavtalsreglerat pensionssystem på scenkonstområdet inleds 2015 för att vara fullt ut genomfört 2020.

Jaan Kolk är mer försiktig:

– Innan reella förhandlingar kommer igång behöver vi veta mer om förutsättningarna.

GERT LUNDSTEDT

Kulturbudgeten långt från offensiv!

Pensionslösning och operaombyggnad är huvudsatsningar i regeringens kulturbudget för 2014. Men Teaterförbundet saknar en offensiv satsning på kultur inför valet.

TVÅ STORA SATSNINGAR i regeringens kulturbudget för 2014 berör Teaterförbundets medlemmar på scenkonstområdet.

För det första avser nu regeringen att lösa frågan om tjänstepensioner för anställda vid de offentligfinansierade scenkonstinstitutionerna (se separat artikel).

För det andra avsätts två miljarder kronor för en omfattande renovering och ombyggnad av Operan.

Utöver att förbättra arbetsmiljön vill regeringen göra Operan mer tillgänglig och nå nya publikgrupper. Ett tredje skäl är att möjliggöra för bättre samarbeten med internationella operascener. Fastighetsverket ska ta fram en plan för de om-

fattande bygg- och renoveringsarbetena.

I budgeten görs ingen satsning på den fria scenkonsten eller Teater-, Dans- och Musikallianserna: tvärtom får frigrupperna en marginell minskning. De får inte heller någon en uppräknings för pris- och löneökningar.

Inte heller anslaget till regionala sceninstitutioner räknas upp för faktiska pris- och löneökningar vilket fortsätter att urgröpa anslagen (se artikel på nästa sida).

Teaterförbundet välkomnar dock att skattereglerna för stiftelser ändras – det möjliggör för ökad medfinansiering av kulturlivet.

Digitalisering av gamla filmer får 40 miljoner kronor fram till 2018. Filmerna

kan därmed visas på såväl webb och dvd som på tv och digitala biografer. Satsningen räcker till en femtedel av de 2 500 svenska långfilmer som behöver digitaliseras. Myndigheten för kulturanalys får höjt anslag vilket Teaterförbundet hoppas används till att finansiera ansvaret för en officiell statistik för scenkonsten.

Förbundets sammantagna recension av kulturbudgeten är att regeringen inför valet missat chansen att visa upp en offensiv scen- och filmpolitik som utvecklar förbundets områden och har en trovärdig finansiering.

GERT LUNDSTEDT

Skenande urholkning av anslag

Urholkningen av anslagen till de regionala och lokala scenkonstinstitutionerna har pågått sedan 90-talet. Nu skenar urholkningen, menar Teaterförbundet.

I EN KOMMENTAR till regeringens kulturbudget pekar Teaterförbundet på att urholkningen av anslagen till de regionala och lokala scenkonstinstitutionerna nu sker i snabbare takt än tidigare.

Varje år görs en pris- och löneuppräknings av institutionsanslagen för att kompensera för faktiska kostnadsökningar.

Men ända sedan mitten av 90-talet har i den modell som finns för uppräknings av pris- och löneökningar ingått ett effektiviseringskrav utifrån produktivitetens utvecklingen i den privata tjänstesektorn.

Detta effektivitetskrav har över åren inneburit att runt en och halv procent räknats

av från pris- och löneökningen.

Under 15 år har det inneburit en reell minskning av sceninstitutionernas anslag med runt 20 procent. Detta har varit känt.

Men när den så kallade samverkansmodellen infördes häromåret – som innebär att Kulturrådet ger pengar i klumpsummor till regionerna och inte till enskilda institutioner – så menar förbundet att urholkningen av anslaget från staten blivit än större. På grund av att principen för omräkningen ändrats.

– Samverkansmodellen har vid sidan av övriga effekter också inneburit att staten åstadkommit ytterligare en modell för att

minska sitt åtagande för de regionala och lokala dans- och teaterinstitutionerna. Men detta har staten aldrig redovisat offentligt, säger förbundsdirektör Jaan Kolk.

Utan att i detalj gå in på de olika beräkningsprinciperna, som ju är intrikata, innebär det att uppräknings av anslaget för 2014, utöver effektiviseringskravet, reducerats med ytterligare en och en halv procent jämfört med vad som hade gällt om staten tillämpat tidigare principer.

– Anslaget skulle därmed ha varit 15 miljoner kronor högre, vilket är en massa pengar, sammanfattar Jaan Kolk.

GERT LUNDSTEDT

HALLÅ DÄR...

Affärsutvecklare anställd hos Unga Klara

Hallå där, Jonas Kahnlund, vd på Unga Klara. Ni har nyligen anställt en affärsutvecklare, Boel Andersson som kommer från bankvärlden. Vilka blir hennes arbetsuppgifter?

– Den här tjänsten är inte ny för oss. Vi har under de fyra senaste åren, sedan vi gick från att vara en del av Stockholms stadsteater, haft en person med titeln affärsutvecklare. Det är en viktig funktion och tjänsten är huvudsakligen utformad för att skriva ansökningar, återrapportera och arbeta med teaterns allmänna finansiering. Dessutom ingår det att formulera, presentera och utveckla Unga Klaras projekt. Det behövs en person med goda ekonomiska kunskaper som dessutom är väl insatt både i kulturpolitik och i offentlig finansiering.

Affärsutvecklare – det låter väldigt kommersiellt. Är det ett byråkratjobb som är skilt från det konstnärliga?

– Självklart är det jättejätte viktigt att alla som jobbar på Unga Klara är intresserade av kultur och teater, vilket Boel också är. Affärsutvecklaren ingår i det konstnärliga arbetet liksom alla vi andra som jobbar här. Men jag tror att det kan vara en fördel att komma från en annan sektor, ha lite andra perspektiv och därmed kunna vara gränsöverskridande. Titeln kanske kan uppfattas som lite kontroversiell. Vi hade lika gärna kunnat välja att kalla den här tjänsten för något annat, till exempel projektutvecklare eller framtidsutvecklare. En affärsutvecklare möjliggör att vi kan spela mer teater. Det är därför en mycket betydelsefull funktion.

Är affärsutvecklaren ett nödvändigt ont. Något ni skulle vilja slippa om Unga Klara fick tillräckligt med stadsbidrag?

– Den borgerliga kulturpolitiken bygger på att vi fria grupper måste ha bidrag från näringslivet och vi har numera ekonomiskt stöd bland annat från Allmänna arvsfonden och Svenska postkodlotteriet.

Men eftersom vi riktar oss till barn och ungdom kommer vi aldrig att kunna bli självfinansierande utan behöver en offentlig grundfinansiering. Utan den kan vi heller inte få någon extern finansiering. Kulturrådets utredning 2009, i samband med avknoppningen från Stadsteatern, visar att Unga Klara är såväl en nationell som en internationell angelägenhet. Jag har inga förhoppningar om att en affärsutvecklare kan få fram ett helt annat finansieringssystem för teatern. Däremot är jag övertygad om att Boel Andersson är rätt person för att utveckla projekt och fortsätta vårt arbete för en stabil grundfinansiering.

Boel Andersson har en bakgrund från bankvärlden. Är det något som Unga Klara kan dra nytta av?

– Det är för tidigt att svara på i dag. Boel har ju även erfarenhet från kultursektorn. Men vi har säkert mycket att lära av andra sektorer.

GERTRUD DAHLBERG

Nyckfulla regler om projektstöd till frigrupper

Projektstöd istället för verksamhetsstöd. Det är från och med i höst verklighet för Stockholms fria teatergrupper när Kulturnämnden nu förverkligar sitt omdebatterade beslut från 2011. Men inte utan fortsatta protester.

TIDIGARE HAR STOCKHOLMS fria, professionella teatergrupper sökt bidrag på årsbasis för hela sin verksamhet. Nu ska de istället inkomma med ansökningar för varje enskild produktion.

Det har väckt upprörda känslor bland stadens fria grupper. Teaterförbundet menar att det nya ansökningsförfarandet leder till såväl en kraftigt ökad byråkrati som en underminering av all långsiktig verksamhet där den nya bedömningen av varje enskild produktion liknas vid censur.

Nu medger Kulturnämnden att ett mejl, som tidigare i höst gick ut till ett antal teatergrupper i Stockholm, innehöll två felaktigheter som nämnden nu korrekterat: att frigrupper inte skulle kunna söka bidrag för ett helt års programverksamhet eller för löpande kostnader.

Men Teaterförbundets ordförande Anna Carlson tycker att problemen ändå inte är lösta.

– Det är positivt att få besked från Kul-

turnämnden att det går att söka stöd även för längre verksamhet samt hyra, men det kvarstår ändå att detta stödssystem inte är anpassat efter de fria professionella teaternas verksamhet.

ANNA WALLANDER, skådespelare och representant för Teaterförbundets regionråd Stockholm, är starkt kritisk till det nya projektstödet som hon beskriver som godtyckligt, odemokratiskt och utan transparens. Därtill nyckfullt med regler som ständigt ändras, vilket nyligen och med kort varsel resulterade i att flertalet grupper fick bakläxa på sin ansökan för 2014.

– Det är fortfarande ingen som förstår hur man ska gå tillväga eller vad det var som gick fel förra gången.

Hon menar också att bidragsbesluten fattas utan hänsyn till gruppernas historik eller kringverksamhet. Därtill diskuterar just nu regionrådet de stora merkostnader som den nya administrationen med många

ansökningstillfällen per år genererar:

– Vad kostar det inte oss medborgare i skattepengar?

Patrik Liljegren, chef för den kulturstrategiska avdelningen på Stockholms kulturförvaltning, tillbakavisar all kritik och vill istället framhäva hur Kulturnämnden har ökat stödet med tio miljoner kronor samt det positiva med att mångfald och jämställdhet nu är bedömningsgrunder som omfattar alla ansökningar.

Men kan du ändå förstå den oro som många etablerade grupper känner inför det nya stödssystemet?

– Vi ser en viss oro hos ett par teatergrupper och vi har träffat dem under de senaste två veckorna, men när vi i mötena har förklarat att man inte behöver ansöka för varje enskild produktion lägger den sig.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Vart tog kvinnorna vägen, DN?

Amanda Apetrea och Emma Tolander i Edie&Edie.

I 4 BEVINGADE ORD från dramatikers historia, men inte en enda kvinna citerad. Därtill ingen utomeuropeisk författare och ingen född efter 1947. Så såg representationen ut i en artikel med bevingade ord ur dramatikers historia, publicerad i Dagens nyheters bilaga "Scenhöst". Det upprörde 100 kulturarbetare och tre scenkonstkollektiv som lät underteckna ett upprop i tidningen Feministiskt perspektiv. Tillsammans skrev de ett ironiskt tackbrev till redaktionen med förhoppningen att få det publicerad i Dagens Nyheter. Tidningen svarade med att de inte tar in den typen av läsartexter. Istället hamnade den i tidningen Feministiskt perspektiv.

Amanda Apetrea, grundaren av danskollektivet ÖFA, just nu aktuell med duetten "Edie & Edie" på Moderna dansteatern i Stockholm är en av dem som har skrivit

under artikeln. Hon är kritisk till svensk kulturjournalistik som hon beskriver som mossig, tråkig och enkelspårig. Hon refererar till hur det exempelvis lite slentrianmässigt skrivs om hennes egna danskollektiv ÖFA som feministiskt snarare än vad de faktiskt gör konstnärligt.

– Generellt skriver man om män som genier, medan kvinnor anses göra något politiskt.

Hur gör man för att förändra mönstret?

– Idag fick jag ett mejl från några som kallar sig Koreografiska Konstitutet och som ska ge ut en ny danstidning där första numret just ska handla om kritik. Det är kanske ett sätt, att folk inom dansfältet själva skriver och ger en bredare bild av dansen.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Skydda din idé genom TF

Registrera ditt koncept hos Teaterförbundets rättighetsbolag. Har du exempelvis utvecklat ett förslag till underhållningsprogram – ta chansen att skydda din upphovsrätt via Teaterförbundets bolag.

DET HAR HÄNT åtskilliga gånger att Teaterförbundets medlemmar, som ju jobbar med olika saker, upplever att de gått upp med ett skrivet förslag på en programidé som de presenterar för en producent på ett tv-bolag. Senare görs precis det här programförslaget, med stora ekonomiska förtjänster, men utan att den berörda medlemmen blivit inkopplad och inte heller tjänat en krona på konceptet.

I allmänhet är det ganska svårt att bevisa att ett produktionsbolag lagt rabarber på till exempel en programidé. Idéer

är inte skyddade, men koncept med ett visst upplägg kan få ett visst skydd. Men du måste kunna säkra bevisningen, dokumentera hur konceptet är upplagt och registrera det, säger Ulf Mårtens, vd för Rättighetsbolaget.

Det betyder alltså att alla tankar som finns kring konceptet, kanske i form av ett manus, eller annan slags dokumentation: skisser och fotografier kan sparas ner på ett fickminne, sedan registreras och datumstämplas hos Rättighetsbolaget som ett färdigt koncept.

– Då har våra medlemmar i alla fall någon form av bevis på att de är upphovsmän. De ska ju ändå överleva på sina idéer. Och det här kan eventuellt leda till att vi kommer åt den här typen av problem, säger Ulf Mårtens

I den anglosaxiska världen är registreringar kopplat till upphovsrätten viktiga. I Sverige har det sambandet inte funnits tidigare, men i och med att Teaterförbundets rättighetsbolag upprättat ett register kan det i sig fungera som ett bevismedel.

MAGDALENA BOMAN

DEBATT...

Har VDn oinskränkt makt, Svensk scenkonst?

FÖR NÅGRA VECKOR sedan avgick Dragan Buvac, VD för Malmö Symfoniorkester. Det föregicks av en långdragen konflikt inom organisationen om såväl konstnärliga frågor som medbestämmande och inflytande på arbetsplatsen.

Svensk scenkonst, arbetsgivarorganisation inom musik, dans och teater, har i ett policyuttalande på sin hemsida skrivit att den här sortens konflikter har sin grund dels i det faktum att medarbetarna har orealistiska förväntningar på medbestämmande, dels i minskande ekonomiska resurser.

Är det alltså njugga politiker och bortskämda anställda som ensamma orsakar den dåliga arbetsmiljön? Har ledningarna på institutionerna inte något medansvar för de uppkomna situationerna?

Svensk scenkonst menar att ledningens ansvar är att utifrån givna ekonomiska ramar och styrelsens uppdrag leda arbetet och bestämma inriktningen för verksamheten. Dessutom skriver de: tuffa ekonomiska förutsättningar leder till tuffa beslut, som kan innebära omprioriteringar och nedskärningar.

Det är ju självklart, det vet vi alla som

arbetar med scenkonst. Varenda teater skär numera i sin verksamhet vart femte år eftersom anslagen hela tiden urholkas. Att det leder till oro på arbetsplatserna är väl ingenting att förvånas över. Att det blir ett arbetsmiljöproblem torde väl inte heller förvåna. Har inte VD/ledning ett ansvar när det gäller att föra dessa "strukturomvandlingar" i hamn? Att informera, ge utrymme för samtal och frågor, att ge personalen en fyllig bild av verksamhetens läge och kanske till och med att försvara sin verksamhet gentemot politikerna är väl ett ledningsansvar?

SVENSK SCENKONST VERKAR vilja skylla ifrån sig på gnälliga medarbetare och snåla politiker. Eller har Svensk scenkonst en ny syn på ledarrollen? En syn som innebär VDs oinskränkta makt över alla delar av verksamheten, där medarbetarna inte gör sig besvär med att kräva förhandlingar och medinflytande? Menar Svensk scenkonst att krympande ekonomiska resurser också ska innebära ett krympande medbestämmande för de anställda?

I uttalandet finns vackra ord om scenkonstens engagerade och kunniga med-

arbetare. Men det står inget om vikten av en kompetent ledning som kan kanalisera detta engagemang. Det står heller inget om vilket ansvar politikerna har för det uppkomna läget på scenkonstområdet. Inte ett ord om behovet av ekonomiska förstärkningar. Inget om de ständigt urholkade anslagen, om bristande kompensation för löne- och prisökningar. Ska konstnärliga konflikter som uppstår på grund av nedskärningar lösas genom att medarbetarna helt sonika håller tyst, ler och spelar vidare?

Ska vi inte istället, Svensk scenkonst, samarbeta för att påvisa det ohållbara i situationen för scenkonstens institutioner? Betrakta varandra som kompetenta, professionella yrkespersoner, med gemensamma intressen när det gäller utvecklingen av det svenska musik-, dans- och teaterlivet? För vi anser väl att scenkonsten bör och kan vara en viktig kraft i samhället och för människan?

PONTUS PLAENGE

Skådespelare/regissör, verksam vid Östgötateatern och styrelseledamot i Teaterförbundet.

Stipendiater ärades på Dansmuseet

Teaterförbundets guldmedalj "för utomordentlig konstnärlig gärning" gick i år till skådespelaren Inga Landgré, (se intervju sid 12).

Samtidigt fick ett 30-tal medlemmar ur Teaterförbundet olika stipendier, bland andra Pernilla August, Özz Nûjen, Melinda Kinnaman och Allan Svensson.

– **INGA LANDGRÉ HAR** en enastående karriär som skådespelare och den sträcker sig över ett halvt sekel, sa Anna Carlson, ordförande för Teaterförbundet.

– I drygt 50-talet filmer såväl som på många av landets scener har vi kunnat se en rad djuplodande kvinnoporträtt. Från den romantiska unga flickan till den mogna kvinnan, och även matriarken i den internationella storfilmen *The Girl with the Dragon Tattoo*. Inga Landgré är en synnerligen välförtjänt guldmedaljör, fortsatte hon.

Samtidigt delades ett 30-tal stipendier ut till framför allt skådespelare, men även andra yrkesgrupper som kostymör, maskör och filmarbetare. Dessa välförtjänta medlemmar i Teaterförbundet utses av en stipendienämnd, för sitt stora yrkeskunnande. Teaterförbundet förvaltar en rad fonder och stiftelser som möjliggjorts genom att konstnärer och artister som Edvin Adolphson, Margit Rosengren, Karl Gerhard och Mago valde att låta Teaterförbundet förvalta en del av deras tillgångar.

Årets stipendiater:

Edvin Adolphsons studiefond: Melinda Kinnaman och Jacob Ericksson

Fritiof Billquistes teaterstipendium: Ester Claesson och Joel Spira

Carl Billquist Musikalartiststipendium: Oskar Nilsson

Gösta Ekmans minnesfond: Allan Svensson

Märta Ekströms stipendiefond: Åsa-Lena Hjelm och Rolf Skoglund

Daniel Engdahls stipendiefond: Magnus Roosmann och Maria Sundbom

Karl Gerhards hedersfond: Özz Nûjen

Fred Gunnarssons stipendiefond: Andrea Edwards och Simon J Berger

Inez och Sten Hermelins stipendiefond: Alexandra Zetterberg och Eli Ingvarsson

Vilhelm Mobergs stipendiefond: Åsa Arhammar och Danilo Bejarano

Ise Morssings stiftelse: Alexandra Drotz Ruhn

Gunnar Sjöbergs teaterstipendiefond: Nina Zanjani och Davood Tafvizi

Anders de Wahls jubileumsfond: Pernilla August

"Mago 45" stipendiefond: Therese Schimmelsohn

Margit Rosengrens stipendiefond: Sara Jangfeldt

Bengt och Lenah Brunsboms stipendium: Sergej Merkusjev, Peter Carlberg och Åsa Persson

Monica Zacharias minnesfond: Robin Davidsson

Zachesfonden: Robert Fux

Inga Tidblad minnesfond: Irene Lindh

Björn Öberg stipendiefond: Gert Palmcrantz

Smalbensstipendiet: Dimen Abdulla

Foton: Magdalena Boman

Therese Schimmelsohn får Magos stipendium som delades ut av Harriet Andersson.

Dimen Abdulla fick Smalbensstipendiet instiftat av Stefan Böhm. Irene Lindh gratuleras av Meg Westergren som delade ut Inga Tidblads stipendium.

Simon J Berger

Rolf Skoglund

Sara Jangfeldt

Andrea Edwards och Gunvor Pontén

Robin Davidsson, Lotta Zacharias, Marienette Dahlin och Steve Kratz

Gert Palmcrantz

Özz Nûjen

Robert Fux

En dysterkvist med dörren öppen för mirakel

*"Kan ni inte hitta någon annan dinosaurie att ge det till?"
Snart 70 år har passerat sedan Inga Landgré debuterade
som Anja i "Körsbärsträdgården".
Nu får hon Teaterförbundets guldmedalj för sina många
fina rolltolkningar".*

"JAG ÖNSKAR JAG VORE Kjelle Bergqvist", sa Inga Landgré i ett uppskattat tal på Guldbaggegalan häromåret i samband med att hon tog emot en hedersguldbagge: "Han rusade upp på scen och var så nöjd med sig själv. Förstår ni vad härligt att få känna så."

– När jag har fått stipendier har jag känt "Ge det till någon annan, jag är inte värd det". Jag är knäpp i luvan, för det vore ju mycket roligare att bara bli glad, säger Inga Landgré över en leverpastejsmörgås på Sigtunas bästa konditori.

Hit flyttade hon 1958, efter skilsmässan med skådespelarkollegan Nils Poppe. För att det var en trygg plats för de två barnen att växa upp på, och för att konstnärsklimatet i Sigtuna passade en skådespelare med författarambitioner.

Pendlandet till Stockholms stadsteater där hon var anställd i många år var ett kärt besvär; på bussar och tåg kunde hon ju ägna sig åt sin favoritsyssla, att läsa böcker. En käpphäst i Inga Landgrés karriär har varit att framhålla vikten av välskrivna manus. Så gjorde hon också sin första filmhuvudroll i "Kris", med manus och regi av en då lika oetablerad Ingmar Bergman.

– Jag hade elevkontrakt på SF och Ingmar var där på dramatikerkontrakt. De hade gett honom en pjäs av Leck Fischer och bett honom dramatisera den och han var så illa tvungen att provfilma mig. Ingmar tyckte inte den historien var någonting, en tjej som kommer till Stockholm och blir med barn. Jag tyckte det var alldeles tillräckligt dramatiskt.

Då var Inga Landgré en osäker och dagdrömmande tonåring. Om det, och om uppväxten med sin kärleksfulla, hårt arbetande mamma berättade hon i somras som värd för radioprogrammet Sommar i P1. Där talar hon också öppen hjärtigt om den svartsyn som hon alltid tampats med. "En tröst för missanpassade" kallar hon programmet och när en vän under intervjun kommer fram till vårt bord och berömmar hennes insats säger Inga Landgré för en gångs skull inte emot. "Mitt sommarpratande står jag för. Det är verkligen jag".

Det som har tröstat Inga Landgré i de djupaste dalarna är barnen, vännerna och glädjen i de oväntade mötena. Liksom den bildningsresa inom musik och litteratur som hon gav sig ut på tack vare det bibliotek som hennes konstnärligt lagda men alkoholiserade far lämnade efter sig i skilsmässan.

Har arbetet varit en tröst?

– Ja, definitivt. Man måste fokusera utanför sig själv. Och den sociala gemenskapen.

Rollerna är oräkneliga, men en som Inga Landgré minns med särskild värme är den som Ingrid i Sara Lidmans pjäs "Job Klockmakares dotter".

– Dessutom blev jag god vän med Sara vilket var väldigt roligt. En häxa var hon! Och det var mycket mer teater i henne än i mig.

Många berömdheter har kantat hennes karriär, men Inga Landgré är ointresserad av "namedropping"; det klargjorde hon direkt när hon fick förfrågan från Sommar i P1. Bergman nämner hon mest i förbifarten, trots att hon var med i fler filmer, bland annat i "Kvinnodröm" (1955), filmen som blev Inga Landgrés sorti från de oskyldiga flickrollerna. Sin bortgångne livskamrat Roger beskriver hon i varma ordalag.

– Kärlek! Kärlek är det bästa jag vet, säger Inga Landgré med sin uttrycksfulla röst. Men det är ju inget man kan räkna med för jämnan.

Sedan lutar hon sig fram över bordet och visar prov på att hon är en dysterkvist som ändå lämnar en dörr öppen för mirakler.

– Men du kanske kan rekommendera någon?

LISA BODA

Född: 1927 i Stockholm (86 år).

Familj: Barnen Anja, skådespelare och Dan, psykolog.

Karriären: Har bland annat varit engagerad vid Stockholms stadsteater, Uppsala stadsteater, Riksteatern, Norrköpings stadsteater och Västernorrlands regionteater. Har spelat i filmer som "Det sjunde inseglet", "Kvartetten som sprängdes" och "Bröderna Mozart". Sågs senast i "Tyskungen".

Hollywood-debut: I den amerikanska versionen av "Män som hatar kvinnor" 2011.

Skrivit: Romanen "Vinterturné".

Kuriosa: Har smuglat mikrofilm insydd i underkläderna åt Andreas Papandreou under juntatiden i Grekland.

Skräck invaderar scenkonsten

Glöm sex och naket. Nu är det fruktan som ska locka publiken till teatern. För aldrig har vi sett en sådan hausse av rysarpjäser i Sverige. Scen och film har träffat Sveriges enda skräckteaterguru, Rikard Lekander.

Rikard Lekander

ZOMBIES, VAMPYRER OCH BLOD. På senare år har teaterscenen översvämmats av skräck, kanske som en konsekvens av samma trend på film och tv.

Men det började faktiskt på teatern. Redan i slutet av 1800-talet var det oerhört populärt med uppsättningar i syfte att sätta skräck i publiken, en lågstatus-underhållning som först sågs i Paris och som inte dog ut förrän filmen föddes och lade beslag på genren.

Regissören Rikard Lekander fick upp ögonen för skräckteater genom sitt intresse för populärkultur och zombiefilmer. Efter Teaterhögskolan sökte han därför ett stipendium för att åka till USA och studera den franska skräckteatertraditionen med rötter i La Théâtre du Grand-Guignol, som öppnade i Paris Pigalle 1897 och som specialiserade sig just på naturalistiska skräckshower med interaktiva inslag.

– Skillnaden med skräckvågen då och nu var att det på 1800-talet var lite tabubelagt, något som spelades i Paris horkvarter. Det finns vittnesmål om att folk till och med klädde ut sig inför besöket för att de inte ville visa att de gick på sådant skräp.

Trots senare tids svenska intresse för "scenskräck", så har Rikard Lekander hittat få samtida förebilder inom teatern, vilket har triggat honom att just undersöka hur man kan göra skräck

Rikard Lekander studerade skräckteaterns estetik i USA.

Sören Vilks

av scenkonst. I dag har han intagit en unik sits som Sveriges enda skräckteater-guru, en titel han erhöles i samband med gästspelet av splatterkomedin "Blodvember" på Dramaten 2009. Därtill kan tilläggas tortyrkoreograf.

– Ha ha! Ja, jag blev tillfrågad av regissören Rikard Turpin att komma in och koreografera tortyren i "Soldaten Svej" på Tribunalen 2009. Det handlade om allt från tänder som filades ned till rykande elstötter.

Som skräckteater-guru har Rikard Lekander förstås också en utbildning i blodeffekter, vilket han hade nytta av just inför uppsättningen "Blodvember".

– Jag blandade blod från tre på eftermiddagen. Det handlade om enkla tricks som sylt torkad i solen och sedan blandad med snabbkaffe och lite vaselin. När jag skulle steka ett ansikte på en spis så körde vi istället ett glödhet våffeljärn på plattan bakom där vi petade ner fräsande baconbitar! Precis som skräckfilmen är en lågbudgetgenre!

ATT SKRÄCK PÅ SCENEN har en förmåga att krypa nära publiken och faktiskt kan skrämma mer än på bio fick Rikard Lekander erfara när han satte upp Giallo/Slasher-föreställningen "Figlia

della morte" i ett radhus i Malmö, en föreställning som beskriver ett mord och där det hände att publiken både kräcktes och såg saker som egentligen bara hände i deras hjärnor.

– Efter vårt genrep knackade det på dörren. Det var polisen som stod med dragna vapen och frågade vad fan vi höll på med. Jag försökte berätta att det bara var en teaterföreställning. Det måste vara den sämsta bortförklaring en mördare kan ha!

Att skräcken och dess dunkla rum lockar så idag tror Rikard Lekander hänger ihop med genrexistentiella sida, hur den på ett nästan övertydligt sätt diskuterar liv och död i ett samhälle där mycket av vår spirituella och andliga värld har splittrats av ett slags vetenskaplig upplysning.

– I en tid när vi alltid vill förklara allting så finns det en motståndsrörelse som värnar det okända.

NYLIGEN HADE RIKARD LEKANDERS uppsättning "Necronomicon" premiär på Dramaten. "Necronomicon" är en fiktiv bok som nämns i kulturförfattaren H P Lovecrafts böcker och som bland annat har inspirerat hårdrockbandet Metallica. Som ett stort fan av författaren ramlade Lekander på den likaledes Lovecraft-inspirerade plattan "Mountains of Madness" av Tiger Lillies

Bilder ur Necronomicon. Från vänster: David Book, Thérèse Brunnander, Maia Hansson Bergqvist. Scenografi Sören Brunes.

och Alexander Hacke. Därmed var teateridén given.

– Jag ville pröva på den för mig nya genren skräckmusikal, vilket är en utmaning.

Pjäsen vänder sig till ungdomar. Att skräckgenren kan passa den åldern så bra tror Rikard Lekander beror på att man just då står inför det stora okända, i landet mellan barn och vuxen.

– Det är så mycket annat som är uppbyggligt för unga, nästan så att det står i programmet att ”det här ska ni se för att ni blir bättre människor”. Skräcken ska istället vara ”freaksens” plats, eller i varje fall inte alltid vara så tydligt moraliserande.

Du är också aktuell med ”En Julsaga” som har premiär på Uppsala stadsteater 30 november. Berätta!

– Här har jag tagit fasta på den japanska skräckvågen som kom på 2000-talet med ”The Grudge” och ”The Ring”.

Hur är egentligen ditt eget förhållande till skräck?

– Faktum är att jag inte ens kan se skräckfilm själv, jag blir jätterädd! Ibland när jag repeterar så kan jag också bli rädd, men det är nog en förutsättning när man jobbar med skräck – så man inte blir avtrubbad.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Namn: Rikard Lekander

Yrke: Regissör och skådespelare

Född: 1984

Utbildning: Teaterhögskolan i Malmö (2004–2008)

Tidigare uppsättningar i urval (regi): ”Figlia della morte” och ”Blodvemberfest” (båda inom egna skräckteatern Farozonen) samt ”Gengångare & Zombies” på Malmö stadsteater

Hederstitlar: Skräckteater-guru och slagsmålskoreograf

Giallo och Slasher: Två skräckgenrer inspirerade av de italienska Giallo-filmerna från 1960- och 70-talet.

Bakom varje stor film finns en Alexander

Blicken är ständigt inställd på den rätta inspelningsplatsen – en miljö där logistiken går ihop och det blir möjligt att filma i ett bra tempo.

Alexander Jönsson är platschefen med ett fast handslag och service-känsla både för filmteam och för folk utanför.

Ola Kjølbye

EN BRUMMANDE LASTBIL PASSERAR lite på avstånd i Göteborgs containerhamn där Ella Lemhagens inspelning av "Pojken med guldbyxorna" pågår. Jakten på de mytomspunna guldbyxorna är igång som bäst, pojkens pappa har kidnappats och huvudpersonen Mats förhandlar med kidnapparna i ett trångt mellanrum bland jättelika containrar. Lukas Holgersson som spelar Mats, fumlade med sin mobiltelefon och kompiserna David vill vara mellanhand.

– Nej, gör inte det. Det är för farligt, väser Mats till David.

Alla i teamet har gula säkerhetsvästar på sig, för att de som kör truckarna i hamnen och flyttar containrar, tydligt ska se var medlemmarna i teamet befinner sig.

– Vi har flera specifika och lite svåra locations i den här filmen, säger Alexander Jönsson, ansvarig platschef för inspelningen och den som nosar upp de miljöer filmen utspelar sig i.

Redan i maj började han leta miljöer och Alexander tittade på flera andra containerhamnar innan han beslutade sig för just den här platsen.

– Det måste vara fysiskt möjligt att jobba på den plats vi väljer. I den här hamnen ställs containrarna av för att bli reparerade och målade. Så här är det relativt lugnt. Jag besökte en annan hamn där aktiviteten är större, men då skulle vi vara mer utelämnade åt

platsens förutsättningar, vilket vi ju helst vill slippa. I slutändan är det regissören och fotografen som bestämmer, säger han.

När Alexander drar igång med sitt jobb ber han ofta om att få inspirationsbilder från scenografen och fotografen för att möjliggöra mån nå fram till deras inre bilder av den miljö han ska hitta. Det händer att han måste välja platser med specifika omständigheter – på grund av konstnärliga avväganden. För några år sedan förlade han en inspelning till Tjolöholms slott – en plats styrd av förbokade guidade visningar som teamet var tvunget att anpassa sig till.

– Visningarna pågick under flera timmar och då fick teamet flytta runt. Samma sak hände när vi spelade in på en golfbana där det pågick en turnering, vi fick ständigt byta bana. Men i båda dessa fall ansåg vi att platserna var så unika, så vi inte har något annat att välja på, säger Alexander, som ju under "Pojken med guldbyxorna" haft tre assistenter vid sin sida.

VANLIGTVIS HAR ALEXANDER en assistent vid sin sida som hela tiden bevakar inspelningen, medan han själv far fram mellan kommande dags inspelningsplats, och gårdagens. I "Pojken med guldbyxorna" har tre filmteam jobbat parallellt på en "location" i en fabrik som produktionsbolaget hade tillgång till under en helg.

– Endast en gång tidigare har jag haft fler assistenter. Det var när vi spelade in Melancholia, vilket skedde i Tjolöholms slott. Det var ju en rätt så unik inspelning, sett ur ett svenskt filmsammanhang, den påminde mer om en Hollywood-produktion. Bara

Ola Kjelbye

Ella Lemhagen regisserar Pojken med guldbyxorna.

teamets trailerpark drog mer elektricitet än själva inspelningen. Vi hade en trailer-bar bara för våra skådespelare som var insynsskyddad för press, och med vakter. Och det låg på mitt bord att hålla ett vakande öga på den.

Säkerhetsaspekter är ju frågor som platschefen delvis ansvarar för. Alexander gör alltid en riskanalys dag för dag av de platser inspelningen utspelar sig på.

– Vissa gör sina analyser scen för scen, men jag tycker det är mer greppbart att göra dem dag för dag, utifrån platsens specifika förutsättningar. Som här till exempel, i morse höll vi i en säkerhetsgenomgång. Jag lämnar alltid över min riskanalys till det regionala skyddsombudet i teamet, i det här fallet teamets b-fotograf.

DET FINNS MILJÖER SOM Alexander i sin roll som platschef inte har möjlighet att ta ansvar för och som är farliga: exempelvis när en inspelning sker på höga höjder eller på vatten.

– Då tar vi in folk utifrån, Stuntmakers, som säkrar upp folk på höga höjder, eller Kalle Persson som sköter om inspelningar på

havet. Det är väldigt skönt, för jag har ju inte dessa specifika kunskaper. Det är dessutom lättare för någon utifrån att säga stopp! När vi spelade in på den där fabriken, anställde vi deras skyddsombud, som följde oss hela tiden. De kan ju sin arbetsplats, och svävar vi iväg, eller går för långt, då kan de säga ifrån.

Det krävdes rätt omfattande förberedelser när tre filmteam skulle spela in på fabriken, det blev många samtal med vd och andra chefer på plats.

– Allt måste ju ske tryggt och säkert. För även om vi vill göra bra film är det inte värt några människoliv, eller att någon skadar sig för livet.

DET SISTA SÄGER HAN MED EMFAS. Alexander vet vad han talar om, eftersom han medverkade vid inspelningen av Fjällbacka-morden, då regissören Daniel Lind Lagerlöf försvann under förberedelsearbetet, och troligtvis föll ner i vattnet från hala klippor.

– Om det är som vi tror så var det ju en ren olyckshändelse. Redan då jobbade vi mycket med säkerhet. Men händelsen har förstås gett mig ett nytt perspektiv på säkerhetsaspekterna. Jag

Ola Kjelbye

Teamet filmar huvudrollsinnehavarna som gömmer sig för kidnapparna mellan de jättelika containrarna.

kompromissar idag ännu mindre, och har blivit än mer noggrann när det gäller val av platser, säger Alexander. Han påpekar att det är viktigt att inplantera säkerhetstänket hos alla yrkesfunktioner i ett filmteam, för ingen kan rädda en om man inte är tillräckligt försiktig själv.

– Som nu. Vi har sju, åtta praktikanter med oss på inspelningen. Som ny i den här branschen är man varken medveten om riskerna eller tillräckligt tuff för att våga säga nej. Har du ens flagga, tillstånd eller väst för att gå ut och stoppa en bil vid en väg? Är det okej att klättra med en lampa upp på ett tak? Det handlar ju om att säga stopp i god tid. Det kanske inte händer något första gången, inte andra heller. Men när det väl händer, vem tar ansvar då?

PÅ PLATSCHEFENS BORD LIGGER det också att ta fram alla tillstånd som behövs för inspelningen – och det kan vara nog så krångligt. Svårast är det att stänga av vägar, menar Alexander, särskilt inne i en stad som Göteborg. Beskrivningarna måste vara tydliga, noggranna och tillstånden sökas med god framförhållning. Man måste ha god kontakt med tillståndsgivarna.

Är det något tillstånd du blivit särskilt glad över att få?

– Ja, ett jag aldrig trodde jag skulle få. Vi sprängde en bil en gång, 20 meter från Avenyn, klockan sju på morgonen, och det var en ganska maffig explosion. Det var dessutom under en tid då det skedde en hel del explosioner inne i staden, utan att det var filminspelning. Jag trodde aldrig att det skulle gå igenom. Men det gick.

– Vi sökte tillstånd från sju instanser, och vi fick från allihop. Polisen kom och kollade, trots att de inte var i tjänst. De kom förbi innan de påbörjat sitt skift, och ställde sig i gathörnen. Vilket var bra för vi behövde extra spärnvakter!

DET RINGER I ALEXANDERS TELEFON. Han känner igen numret från Trollhättans flygplats. Om en vecka planerar teamet att spela in en scen där, men tillståndet är ännu inte klart.

– Det finns alltid de som blir arga när vi spelar in på allmän plats. Har vi tillstånd kan ingen köra bort oss. Det är viktigt att inte slarva med. Filmar man ändå, utan tillstånd kan det påverka framtida tillstånd. Jag söker på mitt namn och mitt personnum-

Ola Kjelbye

mer. Tillståndet är alltså personligt, och jag vill inte bli prickad, det handlar ju om mina fortsatta möjligheter att jobba.

Vad är svårast med att vara platschef?

– Att inte kunna släppa jobbet, inte vara mentalt ledig. Två veckor från inspelningsstart till sista inspelningsdag att jag är så slukad av mitt jobb att jag glömmer allt annat. Även efter arbetstid, jag glömmer allt annat. Jag kan koordinera hur många inspelningsplatser som helt, men glömmer de enklaste vardagsuppgifter. Jag vet exakt precis vad som ska hända på inspelningar tre veckor framåt. Men kan inte tala om vad som hände i måndags.

Alexander går fram och hälsar på några vid infarten av containerhamnen, praktikanter från filmarbetarutbildningen i Trollhättan på besök – i sällskap med Charlotte Grimfalk, som drivit utbildningen under nio år.

– Alexander är en klippa inom västsvensk filmindustri. När Alex började på vår skola syntes det från första början att han var en platschef, fast vi inte hade en sådan utbildning då. Det gick att se i hans ögon, i hans handslag. Tänk dig själv om du ska hyra ut en lyxvilla i Hovås, som du ärvt i generationer. Så kommer det en

30-åring som erbjuder dig 2 000 kronor om dagen för att 40 personer ska invadera ditt hus och flytta på dina kinesiska vaser. Det måste ju vara en person som du litar på, något speciellt med den personen, som gör att du går med på en sådan deal, säger Charlotte Grimfalk.

En bil saktar in och frågar vilken väg man kör ut ur hamnområdet, Alexander ger direktiv. Telefonen ringer och Trollhättans flygplats okejar inspelningen nästa vecka.

– Det kommer några med ett flyg som ska jaga killarna med guldbyxorna då. Nu måste jag ta hand om min praktikant. Pass på för truckarna, och hej då, säger Alexander.

MAGDALENA BOMAN

Filmen "Pojken med guldbyxorna", baseras på boken med samma namn skriven av Max Lundgren 1967. Filmen produceras av produktionsbolaget Tre vänner, numera uppköpt av SF. Inspektionen pågår under oktober och beräknas ha premiär i oktober 2014.

Scen & film synar partiernas kulturpolitik inför valet 2014:

Folkpartiet vill finna ny stödordning för filmen

Pensionsavtalen har länge varit en knäckefråga för scenkonsten. Hur ska den lösas?

– Det kommer att bli en överenskommelse om avtalspensioner. Regeringen har äntligen tagit ett steg mot en lösning i höstens budget. Man räknar med att under en femårig övergångsperiod från och med 2015 föra över de pengar som staten betalat i pensionspremier till institutionerna, som sedan sluter kollektivavtal med utövarnas organisationer. Man kan ju inte ha ett pensionssystem som bygger på livstidslön för exempelvis dansare och sångare, som pensioneras mycket tidigt. Där kan ett nytt pensionssystem innebära en avgörande skillnad.

Arbetslöshetsförsäkringens utformning gör det svårt att vara frilansare med korta tillfällighetsanställningar. Borde det finnas ett nytt trygghetssystem, som tar hänsyn till den osäkra och kortsiktiga arbetsmarknaden för kulturutövare?

– Det är viktigt att kulturverksamma inte glöms bort i den pågående socialförsäkringsutredningen. Direktiven säger inget särskilt om kulturen, men man ska uttryckligen titta på alla med tillfälliga anställningar. Jag tänker själv ta upp frågan med Folkpartiets representant i utredningen. Alla trygghetssystem måste anpassas. Införandet av så kallad "historisk sjukpenninggrundande inkomst", att man får sjukpenning beräknat på vad man tjänat de senaste tolv månaderna, borde vara en hjälp för kulturverksamma.

Kan du tänka dig att arbeta för en förändring av Filmavtalets utformning? Hur ska exempelvis upphovsrättsreglerna tryggas?

– Folkpartiet är inget "piratparti". Vi tycker det är viktigt att bevaka upphovsrätten, till exempel genom att stödja lagliga sätt att ladda ner film, inte minst för att det ska kunna vara möjligt att försörja sig i skapande yrken. Jag har förstått att det är svårt att få finansiering för ny film från Filminstitutet om man inte har en etablerad producent bakom sig. Det är så stora pengar som står på spel. Där borde man få till en ny stödordning, liknande Kulturbryggan eller Kulturrådet, som kan garantera viss finansiell säkerhet för oetablerade nyskapande filmare.

Hur tryggar man på bästa sätt barns och ungdomars rätt till kvalificerad scenkonst, när ansvaret för detta i första hand ligger på kommunerna, där både budget och ambitioner för barnkultursatsningar är högst olika från ort till ort? Finns det en konflikt mellan satsningen på Skapande skola, alltså estetiska lärprocesser, och barns och ungas rätt att bara vara publik?

– Folkpartiet vill åter förstärka skolan. Inte minst för att få mera enhetlighet mellan olika kommuner vad gäller kultur för barn och unga. Skapande skola ska främst vara till för direkta möten med konstutövare. Men det får inte gå ut över de vanliga kulturupplevelserna. Det får inte bli så att man ersätter exempelvis ett teaterbesök, på en enskild föreställning, med ett Skapande skola-projekt.

Vissa debattörer vill förvandla de konstnärliga högskoleutbildningarna till utbildningar i entreprenörskap. Hur ser du på det?

– Utgångspunkten måste vara den skapande konstnären. Sedan är många ändå egenföretagare. Chefer för exempelvis teatrar måste naturligtvis få fortbildning om ekonomi och administration, men jag ser ingen anledning att göra de konstnärliga högskoleutbildningarna entreprenörsinriktade. Huvudsaken är att skapa konst. Kanske kunde kulturskapare gå samman och anställa administratörer och ekonomer, ungefär som tandläkarna har sin praktikertjänst.

Kan du tänka dig att anslagen till kulturen uppräknas med hänsyn till den faktiska kostnadsutvecklingen? Och hur ser du på de stora förhoppningarna som ställs på privat sponsring?

– Skattelagstiftningen borde absolut ändras så att det blir möjligt att göra avdrag för gåvor till kulturen. Till exempel för en företagare att kunna ge sina anställda en kulturupplevelse, lika väl som ett gymkort. Jag är glad för att Alliansregeringen har räknat upp kulturutgifterna varje år sedan 2006, men det borde ha varit mer. Folkpartiet vill helt enkelt ha mer pengar till kulturen. Sedan är jag personligen anhängare av en kompenserande uppräkningsavtal av kulturutgifterna, som följer kostnadsutvecklingen. På andra områden där sådant förekommer tar man alltid bort en procent från uppräkningsavtalet. Den offentligt finansierade verksamheten förutsätts kunna spara själv, på administration och liknande. Men man måste undanta skapande verksamhet från effektiviseringskravet. I synnerhet scenkonsten, och regiarbete. Där borde man kanske snarare få lov att ta längre tid på sig. Folkpartiet är tydligt med att man inte kan nöja sig med att bara släppa fram den kommersiellt lönsamma kulturen. Man måste våga säga att konstnärlig verksamhet får lov att vara ett undantag.

BJÖRN GUNNARSSON

Ulf Nilsson, FP, vice ordförande riksdagens kulturutskott

Född: 1945

Bor: Lund

Familj: singel, två vuxna barn och fyra barnbarn

I riksdagen sedan: 1998. Utbildningsutskottet, socialförsäkringsutskottet, kulturutskottet.

Yrkesverksam som: gymnasielärare i svenska och historia.

Senast sedda film: Monica Z

Senaste scenkonstföreställning: Trollflöjten

Senast lästa bok: Göran Rosenberg, Ett kort uppehåll på vägen från Auschwitz.

Triss i gräns- överskridande musikalkonst

Bästa artist på Amerikas största teaterfestival – The New York International Fringe Festival 2013.

Den utnämningen fick musikalartisten Jonas Nerbe i augusti för sina insatser i enmansmusikalen "William".

Tillsammans med kompositören Jan-Erik Sääf och regissören Andreas Boonstra har han konsekvent och nyfiket utforskat gränserna för nyskriven svensk musikdramatik.

Andreas Boonstra

JONAS NERBE SITTER PÅ RÖRSTRANDS SLOTTSCAFÉ och ser yrvaken ut. Han kom hem från New York "staden som skapade musikteatern" och försöker något omtumlad reflektera över den reservationslösa uppskattning hans uppsättning av "William – musikalen om William Shakespeare" fick av både av press och publik.

– Nu vet vi att vår kompass för hur vi vill att musikteater ska vara, faktiskt fungerar, till och med på andra sidan jordklotet, säger han medan han försöker få i sig lite mat.

Kompositören Jan-Erik Sääf skrev enmansmusikalen "William" specifikt för Jonas Nerbe och uppsättningen hade premiär på Confidencen redan 2006. Sedan dess har trion samarbetat kring flera andra projekt, men nu lyfts "William" på nytt:

– Erkännandet vi fick i New York är ett slags genombrott. Många sa efteråt att de aldrig tidigare sett något liknande. 2014,

som ju är ett Shakespeare-år, 450 år efter hans död, har jag blivit inbjuden att komma tillbaka till USA. Så vi planerar nu både en Nordamerika-turné och en Europa-turné under nästa år, berättar Jonas Nerbe.

Föreställningen "William" spinner runt ett tiotal av William Shakespeares 154 sonetter och historien utspelar sig under drygt ett år – mellan 1592 och 1593. Berättelsen börjar när Shakespeares blodiga maktdrama Richard den III just haft premiär och slutar just när hans drama om "Romeo och Julia" ska ha sin premiär.

Shakespeare skrev sina sonetter under 90-talet och många av dem är intensiva kärleksdikter riktades dels till en ung ädling, dels till en mörk dam. I dikterna finns en spännande historia dold, ett triangeldrama. Shakespeare älskade båda, men båda bedrog honom – med varandra.

– Den tvåtimmar långa monologen tog ett halvår att lära in på

engelska. Det var ett enormt arbete. Jag visste inte om jag skulle klara det, förrän en vecka innan föreställningen gick av stapeln i New York. Men jag fick utdelning för mitt jobb! säger han med ett leende.

STOCKHOLMS MUSIKTEATER, som Jonas Nerbe är konstnärlig ledare för, har producerat flera musikteaterföreställningar. Formen är enkel – bara ett fåtal personer på scen och med musiker som blir delaktiga i pjäsen. Trions samarbete och konstnärliga beslut har slingrat fram på de mest märkliga vägar – formatet är genreöverskridande – en mix mellan musikal, opera och teater och långt bort från det vi i Sverige kallar traditionell kommersiell musikalteater.

Trion har gjort musikteater om Freuds teorier, Shakespeares sonetter, nya historiska rön kring Erik den XIV, och nu senast för

ett år sedan: Jungs tankar kring kvinnligt och manligt – Anima – om det kvinnliga i mannen.

– Vi har precis påbörjat arbetet med en ny musikal, en om hjärnan och transhumanism!

Jonas Nerbe, som ju är son till dirigenten Kerstin Nerbe, har växt upp på Folkoperan och följt alla stora sångare där, men är skolad till musikalartist i Wien. Efter utbildningen medverkade han i flera större österrikiska uppsättningar bland annat Disney-musikalen "Skönheten och Odjuret" och "La Cage aux Folles."

– När jag kom hem kände jag ett behov av att pröva nya vägar, hitta nya former av uttryck för musikteatern. Jag ville använda mig av min egen kreativitet. Jag har behov av att gestalta och beskriva de saker jag brinner för och tror på.

Begreppet musikal som det används är begränsat, menar Jonas. Ofta står det för kommersialism och gamla slagdängor.

Jonas Nerbe i enmansmusikalen "Freuds cigarr" som spelat i fyra säsonger.

– Vi är de enda i Sverige som på kontinuerlig basis skapar nyskriven musikal. Svenska institutioner ser nästan uteslutande musikalen som en mjölkko, vilket förminskar genrens konstnärlighet. Mycket få av de teatrar som faktiskt har råd att producera nyskrivna musikaler, tar ansvar för att området utvecklas. Var finns kärleken till genren? Musikteatern älskas ju av publiken i alla fall.

PERSONLIGEN TYCKER JONAS NERBE mer om begreppet musikteater – det täcker bättre in den genreöverskridande formen som trion arbetar med.

– Ordet Opal beskriver vår musikgenre som ligger någonstans mellan opera och musikal sett till röstbehandlingen och musiken. Jag är klassiskt skolad så jag kan använda de verktygen när det behövs, sedan plockar vi in en hel del från teatern och stå-upptraditionen, säger Jonas.

I "William" och i flera andra uppsättningar interagerar Jonas Nerbe med publiken genom allsång, improvisation och ibland fysisk kontakt.

– Publikkontakt av tredje graden. Det är inte så vanligt i musicalvärlden. Vi har inte kvar den fjärde väggen i våra föreställningar. Det gör att publiken känner sig inbjuden och blir mer

allert. Men formen får inte bli en experimentlåda där man fastnar i teatertrick eller grepp. Det viktiga är att berätta historien så att publiken förstår den och kan känna med den.

Det är inte alltid lätt att nå fram till en bredare publik med den typ av genreöverskridande teater som Stockholms Musikteater gör. När "Erik den XIV" som ju hade ett lite större format – elva personer stod på Folkoperans scen – blev det en kraftig förlust. Nerbe trodde att den publik som gillade Folkoperan skulle komma och att de som sett "Freuds Cigarr", som ju spelat i fyra säsonger skulle dyka upp på teatern. Men ett byte av scen mitt i en säsong ledde till att det inte kom så mycket folk som de hade hoppats på.

– Vilken annan nyskriven svensk musikal har spelat under fyra säsonger? Kristina från Duvemåla kanske. Vi gör visserligen inte så många föreställningar per säsong, då varje uppsättning innebär stora risker. Vi har begränsade möjligheter att marknadsföra oss, så det är svårt att nå ut när vi konkurrerar mot mäktiga institutioner med stora budgetar för marknadsföring och kända skådisar. Mun till mun är viktigt för oss och det funkar ofta.

MEN LUSTEN OCH IDÉERNA sinar inte. Stockholms Musikteater har fått 150 000 kronor i startbidrag för den nya musikalen om

"Anima – det kvinnliga i mannen" en föreställning som utgår från Jungs tankar om manligt och kvinnligt.

Transhumanism. Jan-Erik Sääf och Jonas jobbar nära psykiatrikern Björn Roslund, forskare och specialist på neuro-feedback.

– Neuro-feedback handlar om hjärnans signaler, hur hjärnan lär sig att förstå sig själv. Att du med ett headset på huvudet kan spela ett spel utan konsol. Vi står ju inför stora förändringar. I realiteten kan vi snart pimpa en människa genom att operera in ett chip i hjärnan som gör att vi till exempel kan vara uppkopplade hela tiden. En vanlig människa, med ett extra minne, kan uppgraderas och blir helt överlägsen. En sådan individ kan ta sig till toppositioner. Redan idag opereras saker in i hjärnan vilket ger dig din hörsel eller din syn tillbaka i vissa fall. Det är möjligt att radera ut saker ur djurs minnen. Tänk tanken med en återfallsbrottsling. Istället för att sätta dem i fängelse om och om igen, kan du programmera om dem, ta bort det som är dysfunktionellt. Vi hamnar i den eviga frågan – vad är en människa? Vi pinpointar frågan i föreställningen. Med en dator inopererad i hjärnan har du en dators kapacitet att räkna ut saker. Är du då en människa eller en robot? Med ett minne i min hjärna hade jag pluggat in "William" på engelska på en halvtimme. Fattar du hur kul det är att göra musikteater av det som är intressant just idag! säger Jonas Nerbe

Premiär är planerad till nästa höst, men det är avhängigt hur saker och ting utvecklas med "William" – om det finns tillräck-

ligt med tid över. Kanske är genombrottet i USA ett startskott till något nytt också i Sverige, så att Stockholms Musikteater får en chans att ta sig ur det moment 22, den ständigt befinner sig i när det gäller brist på finansiering.

– Bidragsgivarna måste fråga sig: ska vi ha nyskriven musikteater? Då måste de stödja dem som håller på med det. Vi har hållit på länge och vi kan ge så mycket mer. Om vi hade råd att anställa en producent skulle det betyda så mycket, säger Jonas Nerbe.

NERBE NÄR EN DRÖMVISION – tänk om det var möjligt att starta en teater i Boulevardteaterns storlek och omvandla den till ett musikteaterns hus.

– En fri scen, där man kan göra aktuella, mindre produktioner, kul och bra musikteater som berör människor. Egentligen vill vi ju bara ha resurser att kunna jobba med det vi gör på ett anständigt sätt, och få lön som en normal människa. Det är mödosamt att uppfinna hjulet varje gång vi drar igång ett nytt projekt. Det tar väldigt mycket tid från den konstnärliga processen. Det är det konstnärliga vi är bra på och som vi skulle vilja fortsätta att utveckla, avslutar Jonas Nerbe.

MAGDALENA BOMAN

Mer scenkonst på mässor

Efter goda erfarenheter av samordningen av svensk närvaro på världens största scenkonstmässa APAP i New York kommer Kulturrådet att utveckla samordningen på internationella mässor under 2014.

Kulturrådet vill därför informera scenkonstaktörer som är verksamma internationellt om möjligheterna att delta. Bland annat genom att liksom 2013 ta fram en katalog. Medverkan i samordning och katalog är möjlig för aktörer som har stöd från Kulturrådet eller Konstnärsnämnden.

Ökad svensk EU-medverkan

Det svenska deltagandet i EUs Kulturprogram ökade förra året. Den positiva utvecklingen håller därmed i sig för svensk del, sammanfattar Kulturrådet. Fler svenska kulturaktörer än någonsin tidigare deltar sedan programmet startade för sex år sedan. Totalt ingår 29 svenska organisationer i projekt som beviljats stöd om totalt 11,3 miljoner euro (knappt 100 miljoner svenska kronor). För svensk del den högsta summan under hela programperioden. Bland de som deltar finns Uppsala stadsteater, Drottningholms Slottsteater och SITE.

Scenografisuccé för Kassius

Backa Teaters scenograf Ulla Kassius var enda medverkande svensk på den internationella världsutställningen World Stage Design 2013 i Cardiff, Storbritannien och vann två prestigefulla pris för sin scenografi till Utopia 2012. I konkurrens med scenografer och teaterarbetare från hela världen utsågs Ulla Kassius till vinnare i kategorin Performance Design och prisades dessutom i festivalens allra tyngsta kategori: Exceptional Achievement Across All Categories.

– Det är så roligt för Backa Teater och Utopia 2012! Det är som att föreställningen fortsätter att leva, säger Ulla Kassius. Utopia 2012 har spelats in för SVT och kommer att sändas i december 2013. World Stage Design äger rum vart fjärde år och visar scenografi, kostym och teater-tekniska lösningar från hela världen.

Flickan i frack.

Svenskt 20-tal i Italien

Vid stumfilmfestivalen Le Giornate del Cinema muto i norditalienska Pordenone nyligen visades nio svenska filmer från andra hälften av 20-talet. Bland filmerna märktes Gustaf Molanders Polis Paulus' påskasmäll (1925) med det danska komikerparet Fyrtornet och Släpvagnen, Alf Sjöbergs debutfilm Den starkaste (1929) och Karin Swanströms komedi Flickan i frack (1926).

– Det är väldigt roligt att på världens mest prestigefulla stumfilmsfestival kunna få presentera en oförtjänt bortglömd period i svensk filmhistoria, säger Jon Wengström, chef för filmarkivet, som sammanställt programmet.

Spanien slår hårt mot pirater

Spanska regeringen skärper lagstiftningen mot illegal nedladdning av upphovsrättskyddat material. Brottet kan ge upp till sex års fängelse rapporterar den spanska dagstidningen El País. Lagstiftningen är inriktad på att komma åt fildelare och de som äger och administrerar hemsidor som på olika sätt länkar vidare till upphovsrättskyddat material. Däremot straffas inte enskilda personer som laddar ned upphovsrättskyddat material.

Tre vänner uppgår i SF

Svensk Filmindustri (SF) förvärvar produktionsbolaget Tre Vänner. Jonas Fors, nuvarande vd på Tre Vänner, blir vd i SF som efter sammangående har ambitionen att producera och samproducera över 40 filmer per år.

– Vi har en unik möjlighet att tillsammans möta de nya utmaningar som filmbranschen står inför, att locka och behålla branschens mest talangfulla kreatörer och att kunna attrahera internationella investeringar, säger Jonas Fors.

Nordisk Film & TV skiftar

Nordisk Film & tv fonds styrelse har utnämnt Petri Kemppinen till fondens nya vd, Kemppinen är produktionschef på Finnish Film Foundation. Han tillträder den 1 november.

Kommitté till Scenkonstbiennal utsedd

Andra svenska Scenkonstbiennalen äger rum i Malmö i maj 2015. Arrangerar gör Teaterunionen med hjälp från Stadsteatern och Operan i Malmö och Skånes Dansteater. Teaterunionen har utsett tolv personer till urvalskommittén som väljer föreställningar, varav tre är yrkesverksamma scenkonstnärer: Cecilia Nilsson (skådespelare), Edward Bromberg (regissör), och Mari Carrasco (koreograf). Övriga är kritiker, akademiker och styrelserepresentanter.

Nina Stemme och Riccardo Massi i "Turandot"

Operan + Folkets hus = sant

Kungliga Operan gör en satsning och direktänder under 2013/14 tre föreställningar till biografer i hela Sverige i samarbete med Folkets Hus och Parker. Det görs efter vårens stora publik till föreställningar av Turandot med Nina Stemme på såväl Operan som Folkets Hus och Parkers biografer. I höst kommer Stemme tillbaka som Salome som direktänds den 6 december.

– Våra samarbeten med Folkets hus och Parker är viktiga och har verkligen bidragit till att sprida våra föreställningar till hela landet, säger Operans chef Birgitta Svendén.

Samisk teater till Umeå

Samisk kultur får stort utrymme under kulturhuvudstadsåret i Umeå 2014. Giron sámi teáhter i Kiruna sätter upp föreställningen "Jag är tusen år" i samarbete med bland annat Beavivvas sámi nasunala theáhter i Norge. Man medverkar också i det stora teaterprojektet Norrländsk passion som produceras tillsammans med de fyra länsteatrarna i Norrland. Föreställningarna har premiär i Umeå den 3 mars respektive 5 maj, och kommer att turnera.

SFI, skippa nyttoaspekten med film!

DET FINNS NÅGOT SOM inte slutar att förvåna mig inom den svenska filmindustrin: svenska filmrepresentanternas rädsla att prata om själva konsten. Utomlands på filmfestivaler, ja var helst i hela världen, så vill alla prata om film som konstform. Man vill diskutera hur Bergman jobbar med sitt ljus eller hur man kan använda filmens medium som ett försök att fånga själens innersta väsen när orden inte räcker till. I Sverige vill man prata om huruvida medborgarna har lärt sig något av att se just den här filmen. Här måste filmen vara av konkret samhällsnytta för att ha ett existensberättigande.

I samband med att marknadsstödet nu genomförts så har den kommersiella sidan av filmindustrin lyckats nosa till sig en stor mängd statliga medel för att finansiera rent kommersiella projekt. För att vara vulgärt konkret: här är det alltså ensamstående sjuksköterskor som ur egen ficka är med och finansierar stora kommersiella filmbolag så att dessa bolag sedan kan producera årets julfilm som samma sjuksköterska sedan förväntas betala en biljett för att gå och se. Samtidigt minskas Sveriges konstnärliga filmutbud radikalt eftersom pengarna man skänker till den kommersiella filmen dras från hela filmsveriges gemensamma budget. För den sjuksköterska som önskar se något annat än just årets julfilm har således den konstnärliga valfriheten minskat betydligt. För medborgaren är detta inget annat än en förvirrande lose-lose-situation. Vi betalar väl skatt till kulturen för att den ska ge oss det som marknadskrafterna inte gör?

SFI står nu i ett akut behov av att försvara sig, ja kanske behöver man till och med börja argumentera för sin existens. Men snälla, gör inte det utifrån en nyttoaspekt! Få det inte att låta som om SFIs uppgift är att påminna befolkningen om att det är bättre med groddar än chips till fredagsmyset. Våga istället försvara filmen som konstform, det är ett fullt värdigt demokratiargument. Och jag vet, hindren är många, för att diskussionen ska få någon slags konsekvens så behöver man till exempel en regering som kan skilja på målet med skattemedel och marknadens vinstdrivande intressen. Men snälla SFI, låt inte det stoppa dig! Du har makt, visa den. Jag, och många med mig, vill gärna se ett storbråk i elitens korridorer. Inte ett twitterinlägg utan ett storbråk! Så kompromissa inte! Folk kommer bli arga men vad gör det om hundra år. Låt inte det som Harry Schein en gång skapade rinna ut i baksätet utan att någon ens förstår vad det är som händer.

LISA LANGSETH

Lisa Langseth, regissör till filmen "Hotell" som går på bio över hela landet.

Hej, är du aktiv i en ideell förening?

Många av våra medlemmar inom kulturbranschen arbetar i ideella föreningar. Det kan påverka rätten till arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet.

Om du är medlem och aktiv i en ideell förening med vinstsyfte, till exempel en teatergrupp, och får uppdrag i föreningen som ger dig ett väsentligt inflytande, kan det påverka din rätt till arbetslöshetsersättning.

Med väsentligt inflytande menar vi till exempel uppdrag som styrelseledamot och firmatecknare. Du kan då betraktas som företagare i arbetslöshetsförsäkringens mening.

För den som huvudsakligen har varit företagare finns ingen möjlighet att kombinera arbetslöshetsersättning med egen verksamhet.

Skälet till det är att arbetslöshetsersättning inte får bli en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag.

För att du ska ha rätt till arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet krävs det i så fall att du skiljer dig helt från engagemanget i föreningen. Det gäller inflytande, personlig verksamhet samt medlemskap.

Mer information hittar du på vår webbplats, unionensakassa.se

Kontakta oss

Kultursektionen, 0770-77 77 88, knappval 4, måndag till fredag 9.00–11.00, eller mejla till kultursektionen@unionen.se

UNIONEN
A-KASSAN

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Stipendier och bidrag inom film, teater, dans

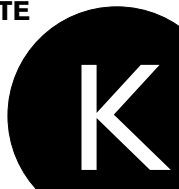
PROJEKT BIDRAG OCH ARBETSSTIPENDIER

Sista ansökningsdag 17 oktober 2013

INTERNATIONELLT KULTURUTBYTE OCH RESEBIDRAG

Löpande ansökan, beslutas 4 gånger/år,
se kalendarium på hemsidan

www.konstnarsnamnden.se
Telefon 08-506 550 00

VÄSTANÅ TEATER SÖKER

Marknadsförare/säljare

Vikariat från 1 dec 2013

Västana Teater är en regional teater med säte i Sunne, Värmland. Sommartid spelar vi stora föreställningar i Berättarladan. Under vintern turnerar vi med mindre produktioner.

Vi söker en marknadsförare/säljare, heltid, vikariat med möjlighet till förlängning. I tjänsten ingår även diverse kontorsarbete. Stor vikt läggs vid initiativkraft, samarbetsförmåga och engagemang för Västana Teaters specifika profil. Körkort fordras.

Sista ansökningsdag 4 november.

Västana Teater, Box 67, 686 22 Sunne eller inger@vastanateater.se
Inger Hallström Stinnerbom 070 3399545

STOCKHOLMS DRAMATISKA HÖGSKOLA

Mästarklass i berättande

En kurs för dig som är filmklippare, filmregissör eller manusförfattare och som vill beskriva och reflektera över klipparens roll som berättare. Michal Leszczykowski leder mästarklassen som pågår i 10 veckor från 24 mars 2014.

Läs mer & ansök på www.stdh.se

Välkommen med din ansökan
senast 15 januari

STOCKHOLMS
DRAMATISKA
HÖGSKOLAN

En bra vardag för alla göteborgare

Göteborgs
Stad

Kulturproducent Frölunda Kulturhus

Som kulturproducent, **figur- och dockteater**, levandegör och vidareutvecklar du figur- och dockteaterverksamheten på Frölunda Kulturhus, både nationellt och internationellt. Du lägger självständigt publika arrangemang och bedriver pedagogisk verksamhet med fokus på barn och unga.

Sök jobbet på:
goteborg.se/ledigajobb

Medlem hos Teaterunionen

Teaterunionen är en medlemsorganisation för den svenska scenkonsten. Vi fungerar som en mötesplats och ett forum för utbyte och kontakt både nationellt och internationellt.

Teaterunionens medlemmar är institutioner, organisationer, fria grupper och enskilda scenkonstutövare som yrkesmässigt bedriver konstnärlig, pedagogisk, vetenskaplig eller facklig verksamhet inom Svensk scenkonst.

Vårt arbete syftar till att skapa mötesplatser inom och utanför Sverige för scenkonstorganisationer och personer.

Vi arbetar med tre prioriterade områden;
Internationella samarbeten och utbyten
Scendatabasen
Scenkonstbiennalen

Våra medlemmar får hjälp med internationella kontakter bl.a. via de olika ITI-centra runt om i världen och erbjuds vara med i våra nationella och internationella projekt. De erhåller också kostnadsfritt våra publikationer och informationsmaterial.

Besök oss gärna på www.teaterunionen.se för att läsa mer om vårt arbete och anmäla sig till vårt nyhetsbrev. På hemsidan står det också om hur professionella organisationer eller enskilda utövare kan göra för att bli medlemmar hos oss.

teaterunionen

Hem i guld hem

Samla dina försäkringar och få rabatt

Genom Teaterförbundet kan du köpa en riktigt bra hemförsäkring hos oss på Folksam. Den ger dig, dina saker och ditt boende ett bra skydd. Så skulle något hända är du i goda händer. Med hemmet försäkrat hos oss får du dessutom rabatt på många av våra andra försäkringar. Vi försäkrar nästan allt, från fritidshus, bilar och båtar, till barn och husdjur. Hemförsäkringen är nyckeln till din samlingsrabatt. Vårt hjärta klappar för hemmet.

10%
Samlings-
rabatt

Fler
försäkringar
lönar sig.

Ring 0771-950 950 eller besök folksam.se/teaterforbundet

Folksam

För allt du bryr dig om

Förbundsnytt

Ett arbetsliv utan diskriminering och trakasserier

Ingen ska behöva utsättas för diskriminering eller trakasserier på sin arbetsplats. Det låter kanske självklart. Jämsställdhets- och mångfaldsfrågorna måste hela tiden aktualiseras och lyftas på arbetsplatserna och i verksamheterna.

Teaterförbundet har en jämsställdhetsgrupp och en mångfaldsgrupp som arbetar med att lyfta frågorna inom förbundet. De ordnar seminarier och möten på temat och har även tagit fram en jämsställdhetscheck som kan användas som grund för jämsställdhetsarbetet.

Hur fungerar din arbetsplats?

Teaterförbundets regionala skyddsombud besöker varje år en rad arbetsplatser på scen- och filmområdet för att prata med ledning och personal om arbetsmiljö.

Under september har till exempel Teater Halland och Byteatern i Kalmar fått besök, liksom film- och tv-produktionerna Sista chansen, Solsidan och Pojken med guldbyxorna. Dessutom har flera dubbingsföretag fått besök.

Har du frågor kring arbetsmiljöfrågor kontakta våra regionala skyddsombud Eleonor Fahlén (film) eleonor.fahlen@teaterforbundet.se eller Mårten Gunnartz marten.gunnartz@teaterforbundet.se.

Alla arbetsplatser med minst 25 anställda ska enligt lag ha en jämsställdhetsplan som uppdateras var tredje år. Teaterförbundet rekommenderar att alla arbetsplatser har en, och ser över den varje år.

Vi undersöker just nu hur det ser ut på våra scener och arbetsplatser när det gäller jämsställdhetsplaner. På Teaterförbundets hemsida kan du ladda ner olika material som kan användas i arbetet för jämsställda arbetsplatser fria från diskriminering och trakasserier.

Jouren hjälpte ändra A-kasse-beslut

En medlem kontaktade jouren då han fått ett återbetalningskrav från A-kassan. De hävdade att han haft förberedelsestid, när han i själva verket varit arbetssökande.

Teaterförbundet kontaktade A-kassan och begärde omprövning av beslutet.

A-kassan lyssnade till Teaterförbundets

argument, ändrade sitt beslut, och medlemmen slapp betala tillbaka pengarna.

Har du frågor om lön, kontrakt, avtal eller något annat som rör din arbetssituation: tveka inte att kontakta Teaterförbundets medlemsjour! Ring: 08-441 13 00 eller e-posta: jour@teaterforbundet.se

Teaterförbundet / för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Anna Carlson (skådespelare) ordförande, Gunnar Lundberg (sångare), förste vice ordförande, Minna Krook (dansare/koreograf), andre vice ordförande, samt Simon Norrthon (skådespelare), Thomas Nording (scen-tekniker).

Övriga ledamöter: Ulrika Dalenstam (administratör), Mathias Lafolie (regissör), Karin Larson (skådespelare), Jenny Larsson (tekniker), Beatrice Järås (skådespelare/musikalar-tist), Theresé Hörnqvist (producent), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör), Peter Schildt (film-regissör), Annika Stödberg (maskdesign film), Ulla Svedin (skådespelare) och Anna Sjövall (teaterregissör) adjungerad.

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30
Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet

Från avdelningarna

Håkan Bjerking ordförande i FERA

Svenske regissören Håkan Bjerking valdes till ny ordförande i FERA, den europeiska filmregissörsorganisationen, under årsmötet i London i slutet av september.

FERA består av 37 organisationer från 29 länder med cirka 25 000 medlemmar.

– Det är viktigt att lyfta fram mångfalden i de genuina europeiska filmberättelserna, säger Håkan Bjerking. Vi filmregissörer i Europa har mycket att lära av varandra, därför är FERA en viktig organisation.

Håkan Bjerking är också ordförande i Teaterförbundets avdelning för filmregissörer, SFR, Sveriges Filmregissörer.

*Vill du annonsera
i tidningen Scen & film?
Ring SB-media
Tel: 08-545 160 72*

Såstaholmspriset till Adam och Adam

En självklar och stjärnklar duo får årets Såstaholmspris. Adam Pålsson och Adam Lundgren prisas med ett av Sveriges största scenkonstpriser för sina känsloladdade insatser i "Torka aldrig tårar utan handskar".

Priset omfattar förutom åran 50 000 kronor som pristagarna ska använda för sin personliga, kreativa utveckling.

Dessutom får de designa ett hotellrum på Såstaholm efter egen smak. Den namnkunniga juryn består av Anna Carlson, ordförande för Teaterförbundet, Åsa Söderberg, chef för Skånes Dansteater, Jan Göransson, presschef för Svenska Filminstitutet samt teaterkritiker Lars Ring, Svenska Dagbladet.

Teaterförbundet

Administration/Produktion
/Kommunikationsavdelningen

Medlemsträff med glöggmingel

Alla är välkomna på glöggmingel; administratörer, producenter och kommunikatörer inom scen och film. Ta gärna med kollegor som inte är medlemmar.

Denna gång ser vi gärna att just du, som arbetar med biljettförsäljning kommer, då vi gärna vill få igång en diskussion kring hur nuläget ser ut för denna yrkesgrupp.

Sara Andersson, Organisations- och rekryteringsansvarig från Teaterförbundet, kommer hit och informerar om det nya i institutionsavtalet.

Plats Verkstan, Malmö Opera

Datum 30 november kl 14.00–16.00

Vi bjuder på glögg med tillbehör.

Osa senast 25/11 till fredrik.hammar@malmoopera.se

Glöggminglet anordnas av Teaterförbundets avd 112, yrkesavdelningen för administratörer, producenter och kommunikatörer inom scen och film.

PRATA MED OSS!

Följ oss på Facebook och Twitter

facebook.com/Teaterforbundet
twitter.com/Teaterforbundet

Teaterförbundet
/ för scen och film

NY E-POSTADRESS?

Vi behöver din e-postadress för att kunna skicka information och nyheter från förbundet.

Logga in på Mina sidor på www.teaterforbundet.se eller kontakta info@teaterforbundet.se så hjälper vi till!

Kalendarium

- 4 nov **Förbundsstyrelsemöte**
- 5 nov **Serviceattityd och kundbemötande**
För dig som möter publik med Kent R Andersson. (Trappan)
- 6 nov **Stockholms filmfestival öppnar**
- 11 nov **Ledarskapskurs för filmens A-funktioner**
Tre dagars kurs i Göteborg (Trappan)
- 16 nov **Airbrushteknik för maskörer**
Två dagars kurs, hålls på engelska (Kulturkraft Sthlm)
- 18 nov **Teater för alla**
– att skriva för skådespelare med kognitiva och/eller sociala funktionsnedsättningar (Kulturkraft Sthlm)
- 18 nov **Orientera dig kring avtal om upphovsrätt.**
Teaterförbundet, Musikerförbundet och Dramatikerförbundet informerar om olika avtal på upphovsrättsområdet. (Kulturkraft Sthlm)
- 18 nov **Masterclass i personregi, Stewart Laing**
(Kulturkraft Syd)
- 20 nov **Masterclass med Vivian Reed**
(Kulturkraft Sthlm)
- 25 nov **Utbildning i Improvisationsteknik**
Två veckors arbete med Improverket (Trappan)
- 25 nov **Kroppen i språket för scenkonstnärer**
– fem dagars workshop med Grete Snelvedt (Kulturkraft Sthlm)
- 26 nov **Artisteri & pedagogik kopplat till skolan**
Workshop för cirkusartister och pedagoger (Kulturkraft Sthlm)
- 27 nov **Fatsuits, muskler och udda former**
Tre-dagars workshop i olika tekniker att bygga upp en kropp/Tim Mårtenson. (KulturkraftSyd)
- 29 nov **Dramaturgi inom danskonsten**
verktygslåda, landskap, karta och kompass, teori och praktik. (Kulturkraft Sthlm)
- 2 dec **African and Afro-contemporary dance**
Workshop with Merlin Nyakam (Kulturkraft Sthlm)
- 3 dec **Filmkonventet i Luleå**
- 4 dec **PA kontra rumsakustik**
För ljudtekniker - att hantera akustiska fenomen. (Kulturkraft Syd)
- 5 dec **Röst och sångträning**
– för dansare, cirkusartister och performancekonstnärer. (Kulturkraft Sthlm)
- 5 dec **Hållbar retorik**
Praktisk, lekfull workshop med Christina Claesson för modiga, blyga, tystlåtna & pratsamma. (Kulturkraft Syd)

"Det ska fan vara teaterdirektör!"

En flyttkarusell tycks snurra bland svenska scener. Här är de chefer som rör på sig just nu.

Teater	Ut	In
Dalateatern	Gugge Sandström	Lisa Hugoson
Folkteatern i Göteborg	Ulrika Josephsson	?
Västerbottenteatern	Med Reventberg	Francesca Quartey
Riksteatern	Lisa Hugoson	?
Stockholms Stadsteater	Benny Fredriksson	Eirik Stubø
Dramaten	Marie-Louise Ekman	?
Borås Stadsteater	Monica Wilderöth	?
Dansens Hus	Virve Suutinen	Anne-Li Gardell
Cullbergbaletten	Anna Grip	?